

Тетяна Гурлева

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії консультативної психології і психотерапії Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

ІВАН ГНАТОВИЧ ЄРМАКОВ – ДОБРА ЛЮДИНА, ТАЛАНОВИТИЙ ВЧЕНИЙ, НАТХНЕНИЙ ПРОСВІТНИК

Іван Гнатович Єрмаков. Він мені назавжди запам'ятається дивовижно доброзичливим, людяно теплим. Його голос був м'який, навіть лагідний, а проголошені думки прямі, точні, продумані, він чудово і впевнено говорив українською мовою, насолоджуючись кожним словом. Скромна, порядна і небайдужа до оточуючих людина, гречний і привітний чоловік, затятий вчений. Іван Гнатович надихав на роздуми і пошуки, але поводився і відчував себе як рівний серед рівних.

Я особисто знайома з Іваном Гнатовичем понад 30 років. Скільки науково-практичних конференцій з психології і педагогіки, різноманітних освітянських заходів було прожито разом з ним! Багато з цих зустрічей Іван Гнатович ініціював і організовував особисто. Він щедро ділився своїми ідеями і цікавився здобутками інших дослідників, запрошуючи до співпраці.

Кандидат історичних наук, педагог за призначенням, вчений — дослідник-пошуковець – по суті, Іван Гнатович глибоко підтримував, намагався висвітлити і надихав сучасних психологів і педагогів по-новому глянути на ідеї, цінні надбання відомих вчених і мислителів, які сповідували і стверджували усім своїм життям і засвідчували в своїх працях цінності добра, людяності, справедливості, благородства і честі, невичерпного прагнення любити людей і творити й жити заради їх щастя. На його глибоке переконання, особливої уваги потребувало підростаюче покоління, діти, кожна окрема дитина. Іван Гнатович пристрасно

закликав до більш глибокого розуміння простору дитинства як сфери повноцінного життя дітей.

Івану Гнатовичу Єрмакову співзвучні були такі непересічні постаті як Сергій Рубінштейн, Януш Корчак, Лев Виготський та багато інших. Кажуть же – «подібне до подібного».

Він активно долучався сам і надихав інших до заходів з популяризації видатних особистостей в галузі педагогіки й освіти, таких як П. П. Блонський, В. Ф. Дурдуківський, Т. Ф. Лубенець. Високої думки Іван Гнатович був про сучасних українських психологів, таких як С. Д. Максименко і Н. В. Чепелева. Не один раз під час наших з ним розмов він зі світлою шаною споминав Г. О. Балла і М. Й. Боришевського. Здавалось, цей невгамовний шукач нового знав геть усіх знаних і величних учених. Але й до початківців був вкрай небайдужий, наприклад, часто питався: «А той молодий хлопець, що у вас працює, ще не захистився? Адже він здібний, розумний, чого ж тягне?!».

Іван Гнатович постійно цікавився тими, хто поруч, надихав на звершення і сам прямував уперед, «висхідною» (за С. Л. Рубінштейнам). «Як у Вас справи? Як здоров'я? Як родина?» – найперші запитання, які він ставив у телефонній розмові і при зустрічі, не важливо, чи то була солідна конференція, чи у залі Інституту психології в обідню перерву. Він частенько засиджувався у бібліотеці нашого Інституту, відшукував разом із завідувачкою й трепетно діставав з полиць старі, чи не у єдиному екземплярі, книжки, аби добути нові чи напівзабуті знання про того чи іншого знаного вченого, щоб озброєним емкими і глибокими висловами, натхненний поглядами та ідеями, провести нову конференцію, семінар, написати посібник. І це було як «*летіння*» (він подеколи вживав це слово, коли говорив про творчість), як порив душі.

Іван Гнатович мав творчі плани, у нього були наміри втілити в життя не одну чудову і незабутню подію, створити не одну книгу. Теми, які його особливо цікавили і надихали на наукові пошуки, і навколо яких він гуртував дослідників, – це життєтворчість, експериментальна та реабілітаційна педагогіка, наукова

спадщина світил психології, педагогіки і філософії, це питання життєвих цінностей і смислів. Іван Гнатович піклувався про те, аби старі наукові ідеї продовжувались у розробках сучасних науковців, втілювалися у практику життя – у школу, в сім'ю, у буденне людське спілкування.

Я щаслива, що була запрошена особисто Іваном Гнатовичем Єрмаковим і стала співавторкою зокрема таких книжок: «Гімназія на зламі століть» (1999), «Життєві кризи особистості» (1998), «Українська наукова школа психології та педагогіки життєтворчості: досягнення, проблеми і перспективи розвитку» (2013), «Сенс дитинства у контексті герменевтики і наративу» (2018), «Життєзнавство в сучасній школі: від теорії до практики» (2016). До останнього дня свого життя Іван Гнатович опікувався долею нової книжки 2021 р., яка розкриває життєтворчі смисли нової української школи.

Пригадую, з яким задоволенням, окрилена цією творчою і натхненною людиною, я брала участь у Міжнародній науково-практичній конференції з педагогіки та дитячої психології, присвяченій філософії дитинства Януша Корчака (2017 р.). Надзвичайно плідною і цікавою була наукова конференція про Моцарта психології – Лева Виготського, яка проходила у ліцеї № 51 м. Києва. Іван Гнатович завжди був поруч, усміхався, здавався задоволеним, щасливим. І частенько планував наперед: «Думаю, буде цікаво і корисно ще про таку людину, ще про таку визначну постать повідати спільності, зробити конференцію...».

Своєю творчою науково-педагогічною діяльністю Іван Гнатович Єрмаков вніс істотний вклад у розвиток національної освіти і науки. Завдяки педагогіці життєтворчості в практику школи впроваджуються ідеї самоцінності дитинства, діалогу, культури життєвого самовизначення особистості. І втілюватимуться у наше життя й надалі.

Адже Моцарти у музиці, у педагогіці, в психології, в освіті – не вмирають, а продовжують жити, і за нашої пізнавальної, наукової, життєвої активної позиції продовжують себе, свої ідеї і омріяні справи.